

УДК 616.711 – 089.843 : 615.464.666.5

ЛІКУВАННЯ НЕ УСКЛАДНЕНИХ ПЕРЕЛОМІВ ТІЛ ХРЕБЦІВ ГРУДОГО І ПОПЕРЕКОВОГО ВІДДІЛІВ ХРЕБТА ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ГІДРОКСИЛАПАТИТНОЇ КЕРАМІКИ В ГРАНУЛАХ

Шимон В.М., Бойко С.О.

Ужгородський національний університет, кафедра загальної хірургії, м. Ужгород

Ключові слова: електроннооптичний перетворювач (ЕОП), хребет, тіло, компресійний перелом, гідроксилапатитна кераміка

Вступ. Компресійні переломи тіл хребців складають 78% пошкоджень хребта і 0,5-1,0% від усіх переломів кісток скелета. За останні роки збільшилася тенденція до росту ушкоджень хребта і тяжкості травми, тому їх лікування є важким завданням [1, 4].

Спроби консервативного лікування, як правило, не справджують сподівань, результати їх здебільшого незадовільні, тому більшість ортопедів віддає перевагу хірургічним методам лікування компресійних переломів II-III ступеня грудного і

поперекового відділу хребта.

Існує дуже велика кількість різновидів хірургічних втручань, які потребують елементів стабілізації з використанням металевих конструкцій, формуванням міжтілової опори з подальшим забезпеченням кісткового блоку.

Для досягнення кісткового блоку (зрощення) тіла хребця використовують безпосередні маніпуляції з переднього доступу, доповнюючи їх кістковою пластикою.

Деякі хірурги заповнюють міжфрагментарні простори тіла хребця і міжхребцевого диска із заднього доступу з використанням кісткового матриксу через канал, виконаний в корені дуги до тіла хребця.

Метою даного дослідження є оцінка результатів лікування стабільних і нестабільних переломів тіл хребців малоінвазивним методом з використанням гранул гідроксилапатитної кераміки різних розмірів порівняно з кістковою пластикою.

Матеріали і методи. Наводяться результати обстежень 47 хворих з ушкодженнями грудного і поперекового відділу хребта у віці від 17 до 65 років. Хворі були обстежені при надходженні клінічно і рентгенологічно (виконувалися стандартні рентгенограми), 23 травмованим було виконано комп'ютерну томограму.

Усім травмованим було проведено хірургічне лікування: у першу добу після травми – 13 хворим, у другу добу 12, на 5-6 добу було проведено 22 хірургічних втручання. Більшість хворих становили переведені у плановому порядку з інших травматологічних відділень області. Хірургічна тактика визначалася рівнем ушкодження міжхребцевого диску й характером ушкодження тіла хребця.

З 1999 року при лікуванні компресійних переломів II-III ступенів нами застосовується малоінвазивне хірургічне лікування з передньою фіксацією з використанням гранул гідроксилапатитної кераміки.

Хірургічне втручання здійснюється під загальним знеболенням у положенні на животі. Однією з умов є використання рентгенконтрастного операційного стола, тобто, операція виконується під електроннооптичним перетворювачем (ЕОП). На операційному столі під ЕОП визначається ушкоджений сегмент і на шкіру наносяться позначки. Операційне поле обробляється за загально прийнятими методиками. Після цього, відступивши 6-7см латерально від ушкодженого сегменту тіла травмованого хребця, виконується розтин до 1см через який вводиться голка в ушкоджене тіло хребця або в ушкоджений міжхребцевий диск, проводиться контроль під ЕОП. Через голку вводиться трубка, після чого голка видаляється. В процесі операції застосовуються трубки різного діаметру – від 5мм до 15мм. Ввівши трубку необхідного діаметру, проводиться видалення пористої частини тіла та фрагменту міжхребцевого диску. Для видалення пористої частини тіла через трубку, використовуються спеціальні ложки і фрези, які розроблені і запропоновані нами. Порожнина, що утворилася, пломбується гранулами гідроксилапатитної кераміки різних розмірів. Пломбування виконується за допомогою спеціального пристрою до повного заповнення порожнини тіла хребця.

У хворих з нестабільними проникаючими і компресійними переломами тіл хребців та "вибуховими" переломами нами крім малоінвазивного методу застосовувалися сегментарна

транспедикулярна стабілізація.

Результати досліджень та їх обговорення. Нами проведено аналіз лікування хворих з розривами міжхребцевого диска (11), компресійними переломами тіл хребців грудного і поперекового відділу хребта II-III ступеня (27) і "вибуховими" переломами у 9 травмованих, які знаходились на лікуванні в ортопедичній клініці. У 17 хворих відмічалася й неврологічна симптоматика у вигляді компресії корінця. Обстеження хворих проводилося обов'язково з використанням рентгенологічних методів і, за можливістю, комп'ютерного томографа. Це дало нам можливість виявити не тільки кісткову патологію, а й ушкодження міжхребцевого диска і його зміщення. При "вибухових" переломах, особливо в грудному відділі, комп'ютерна томограма показала наскільки травмоване тіло хребця і якою є компресія спинного мозку, локалізацію кісткових відламків і стенозу міжхребцевого каналу.

Лікування ушкоджень грудного і поперекового відділів хребта залежало від ушкодження диска, тіла хребця. Враховуючи ці дані при хірургічному лікуванні, при видаленні фрагментів тіла хребця і міжхребцевого диску виконували пломбування гранулами гідроксилапатитної кераміки [5].

При заповненні порожнини гранулами у 24 хворих використано гранули розміром 200 ммкр, у 17 – 400 ммкр і в 16 використано 600 ммкр. Розподіл гранул за розмірами залежав від характеру травми тіл хребців. Після пломбування трубку видаляли і рану зашивали.

У післяопераційному періоді у 5 хворих з'явилася корінцева симптоматика. Це ускладнення нами розцінювалося як подразнення корінця трубками різного діаметру.

Хворим було проведено медикаментозну терапію, на 2-3 день симптоматика зникла. У трьох травмованих відмічалася затримка сечі (перелом тіла Th 12), причиною ускладнення, на нашу думку, також було подразнення корінця трубкою. Хворому було назначено електрофорез із прозерином, і на 3-й день функція сечовиділення відновилася. У інших пацієнтів ускладнень у післяопераційному періоді не було.

Хворих зі стабільними переломами у складі 19 чоловік підіймали у вертикальне положення на 12 день, 4 хворих відчували біль у місці перелому, їм було продовжено госпіталізацію; 15 пацієнтів були виписані – у них були відсутні будь-які скарги. Це переважно пацієнти молодого віку (17-35 років), яким було рекомендовано носити корсет упродовж 1-1,5 місяців.

Травмованим з компресійними і "вибуховими" переломами (28 осіб) було проведено хірургічне втручання з видаленням фрагментів міжхребцевого диску і тіла хребця з використанням пломбування порожнини гідроксилапатитною керамікою, та задній спонділодез металевими фіксаторами з транспедикулярною фіксацією стержнями.

Хірургічне лікування таких хворих потребувало доповнення стабілізації задньої сегментарної транспе-

дикулярної фіксації. Такі хворі починали з першого дня вести себе активно і на 2-3 день підіймалися.

Оцінюючи результати лікування хворих із стабільними ушкодженнями тіл хребців грудного і поперекового відділу хребта, слід зазначити, що це досить складна проблема не лише лікувального, але і діагностичного характеру. Від правильної оцінки структурно-функціональних пошкоджень залежить стратегія і тактика лікування.

Відомо з літератури [2, 3, 6], що при компресійних переломах тіл хребців розвиваються зміни, які призводять до виражених деструктивно-дистрофічних перебудов сегмента та розвитку клінічної симптоматики (нестабільності сегмента та інш.).

Хворі відмічають у відділеному періоді після травми постійні больові відчуття, які приводять до стійкої втрати працездатності, а у деяких випадках –

до нестабільності в сегменті і, за рахунок кіфотичної деформації, до стенозу хребтового каналу. Такі хворі потребують більш складного хірургічного лікування і відрізняються значно меншим відсотком успішних результатів.

На нашу думку, покращення віддалених результатів може забезпечити задня міжтілова трансплантація, яка підвищує ефективність загоєння кісток.

Висновки. Ми віддаємо перевагу малоінвазивній хірургії і рекомендуємо її використовувати при лікуванні переломів тіл хребців грудного і поперекового відділів хребта за методикою, яка розроблена в клініці, із застосуванням для плумбування тіла хребця гранул гідроксилапатитної кераміки. Ця методика є простою і не потребує великих економічних витрат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гудуашури О.Н., Микадзе Г.С., Чолакова Н.В. Применение корундовой керамики для пластики костей и суставов // Ортопед. и травматол. – 1981. – №11. С.1-5.
2. Малышкина С.В. Перестройка костной ткани в условиях имплантации керамических материалов // Актуальні питання морфології: Наукові праці II нац. конгресу АТЕТ України. – Луганськ, 1998. – С.178-181.
3. Малишкіна С.В., Шимон В.М. Компресійні переломи тіл хребців // Український медичний альманах. – Луганськ, 2001. – Т.3, № 4. – С.144-147.
4. Цывьян Я.Л. Возможности и значение оперативного лечения повреждений позвоночника // Патология позвоночника. – Новосибирск, 1966. – С.256-260.
5. Шимон В.М. Гідроксилапатит у пластиці дефектів хребта // Ортопедія, травматологія і протезування. – 2000. – С.25-28.
6. Tan S.B., Kozak J.A., Graham I.M. A modified technique of anterior lumbar fusion with femoral cortical filograft // J Orthop Surg Techn. – 1990. – Vol.5. – P.83-93.

SUMMARY

TREATMENT OF NONCOMPLICATED FRACTURES OF THE BODIS VERTEBRAE THORACOLUMBAR SPINE USING GRANULATED HYDROXYLAPATITE CERAMICS

Shimon V.M., Boyko S.O.

In the article the results of the use of basic trends in treatment of noncomplicated thoracolumbar spine fractures of II-III gr. By low-invasive methods with the use of ceramic hydroxylapatite granules are presented. 47 surgical interventions were made and the method of therapy was worked out. The results of 1-2 year's treatment were studied. For 37 patients the results were good, for 8 – satisfactory. The low-invasive therapy is a simple and cheap method of treatment.

Key words: electronic transformer (EOT), spine, body, compressed fractures, hydroxylapatite ceramics